

FRÆÐSLA & RÁÐGJÖF

ALMENNI LÍFEYRISJÓÐURINN • MARS 2017

Ekki gleyma verðmætustu eigninni

- Hversu verðmæt eru lífeyrisréttindi?
- Hversu lengi þarf lífeyrir að duga?

Fyrstu mánuðir hvers árs eru tími uppgjöra og áætlana. Fyrirtæki og stofnanir eru upptekin við að gera upp liðið ár, greina afkomu og meta horfur framundan. Hluthafar og aðrir kröfuhafar fylgjast grannt með, gleðjast eða harma niðurstöðu, og taka ákvarðanir um breytingar ef afkoma gefur tilefni til.

Svipaða sögu er að segja af einstaklingum. Þeim ber að skila skattskýrslum á fyrsta ársfjórðungi með upplýsingum um tekjur á liðnu ári, eignabreytingar og um eignir og skuldir í árslok. Þó að vinna við skattframtöl hafi minnkað mikið á síðustu árum með rafrænum skilum þarf hver og einn að fara yfir að fyrirframskráðar upplýsingar séu réttar og bæta við öðrum sem ekki skila sér sjálfkrafa til skattsins. Í því felst nokkur vinna en það sem stendur þó upp úr er að vinnan við skattaskýrsluna þvingar hvern og einn til að skoða sín mál og meta fjárhagslega stöðu.

Stundum leiðir sú vinna til þess að einstaklingar taka ákvarðanir um breytingar, til dæmis um kaup eða sölu eigna, endurfjármögnun skulda eða að auka sparnað.

Umslagið góða

Á tímabilinu berst líka umslag frá þeim lífeyrissjóði sem einstaklingar greiða í með upplýsingum um iðgjaldagreiðslur á liðnu ári og um lífeyrisréttindi í

Hversu verðmæt eru lífeyrisréttindi?

Núvirði lífeyrisgreiðslna frá 67 ára aldri til æviloka í þús. kr. á mánuði

		Lífeyrir í þúsundum króna frá 67 ára aldri					
Þús.kr./mán.		Kona	100	200	300	400	500
Karl		M.kr.	16	33	49	65	82
Lífeyrir í þús. króna frá 67 ára aldri	100	15	31	48	64	80	96
	200	30	46	62	79	95	111
	300	45	61	77	94	110	126
	400	60	76	92	109	125	141
	500	75	91	107	124	140	156

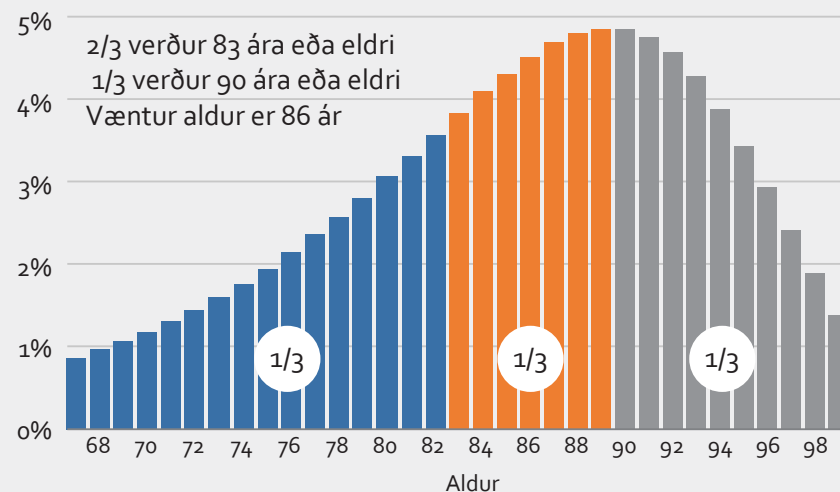
Taflan sýnir dæmi um verðmæti lífeyrisréttinda fyrir konu, karl og samanlagt fyrir hjón. Efsta línan sýnir dæmi um áunnin réttindi konu til mánaðarlegs lífeyris í þúsundum króna og önnur línan sýnir núvirði þeirra í milljónum. Fremstu tveir dálkarnir sýna sambærilegar tölur fyrir karl. Gráu reitirnir sýna samanlagt núvirði fyrir hjón eða sambýlisfólk.

■ Kona
■ Karl
■ Hjón / sambúð

Reiknað er með 3,5% vöxtum á ári og notaðar dánar- og eftirlífendatölur FÍT, byggðum á reynslu árunna 2010 til 2014.

Hversu lengi þarf lífeyrir að duga?

Líkur á að 67 ára kona lifi til tiltekins aldurs

Einungis hluti tiltekins aldurshóps lifir eins og meðalævilengd segir til um. Bláu súlurnar sýna aldursbil sem 2/3 aldurshópsins má reikna með að ná, gulu súlurnar sýna aldursbil sem helmingur má búast við að ná og gráu súlurnar aldursbil sem líklegt er að 1/3 hópsins nær út frá sögulegum gögnum um ævilengd.

Byggt á dánar- og eftirlifendatölum FÍT byggðum á reynslu árána 2010 til 2014.

lok árs. Fáir gefa umslaginu mikinn gaum og þó nokkur hópur opnar það ekki. Ástæðan er meðal annars sú að fæstir gera sér grein fyrir verðmæti lífeyrisréttindanna eða hvað lífeyrissjóður þarf að eiga mikið í sjóði til að greiða þeim lífeyri til æviloka.

Til að sýna fram á verðmæti lífeyrisréttinda er hér reiknað núvirði lífeyrisgreiðslna og stuðst við nýjustu lífslíkur sem gera ráð fyrir að ólifuð meðalævi 67 ára karls eru 17,3 ár og konu 19,4 ár. Þar sem konur lifa að jafnaði lengur en karlar eru lífeyrisréttindi þeirra verðmætari en karla ef mánaðarlegur lífeyrir til konu og karls er sá sami.

Taflan sýnir dæmi um verðmæti lífeyrisréttinda hjá

konu, karli og hjónum eða sambúðaraðilum samantlagt. Í töflunni má meðal annars sjá að núvirði lífeyrisréttinda hjá konu, sem hefur áunnið sér rétt á 300 þúsund krónum á mánuði í ellilífeyri frá 67 ára aldri til æviloka eru 49 milljónir. Ef karl á sömu réttindi er núvirðið hins vegar 45 milljónir. Ef konan og karlinn eru hjón er verðmæti réttinda þeirra beggja samtals 94 milljónir. Ef hjónin hefðu hins vegar átt rétt á 400 þúsund krónum í lífeyri (u.þ.b. 60% af launum sérfræðings árið 2016) þyrfti lífeyrissjóður að eiga 125 milljónir til að greiða hjónunum ævilangan lífeyri frá 67 ára aldri. Hér er ekki reiknað með áfallalífeyri lífeyrissjóða sem er mikilvæg trygging fyrir sjóðfélag-

ann og fjölskyldu hans. Þessar tölur sýna að réttindi til ellilífeyris eru verðmæt og verðskulda athygli í samræmi við það.

Getur verið meira eða minna

Samtrygging lífeyrissjóða gengur út á það að sjóðfélagar sameinast um að tryggja hverjum öðrum ævilangan lífeyri frá lífeyristökualdri. Í því felst að þeir sem deyja ungir fá minna úr sjóðnum en þeir lögðu í hann en í staðinn er hægt að greiða þeim lífeyri til æviloka sem lifa lengi.

Myndin sýnir lífslíkur 67 ára konu. Áður hefur komið fram að ólifðu meðalævi 67 ára kvenna eru 19,4 ár en eins og myndin sýnir segir það ekki nema hálfa söguna. Ef litið er á hóp allra 67 ára kvenna segir tölfræðin að tveir þriðju hópsins verði 83 og eldri, helmingur hópsins verður 86 ára og eldri og einn þriðji verður 90 ára og eldri.

Framangreint mat á verðmæti lífeyrisréttinda byggir á því að núvirða væntanlegar lífeyrisgreiðslur miðað við meðalævilengd en sannleikurinn er auðvitað að sá að fæstir lifa nákvæmlega svo lengi, sumir lifa skemur og aðrir lifa lengur. Þess vegna er ekki hægt að setja nákvæman verðmiða á lífeyrisréttindin en matið gefur vísbendingu um verðmæti þeirra þrátt fyrir að fyrir einstakling geti það verið minna, meira og jafnvel mun meira.

Þekktu réttindin þín

Þegar kemur að því að láta af störfum verða greiðslur úr lífeyrissjóðum meirihluti tekna hjá flestum og skipta þvísköpunum fjárhagslega afkomu á eftirlaunaárunum. Með greiðslum í lífeyrissjóði ávinna sjóðfélagar sér einnig réttindi til áfallalífeyris (örorku-, maka- og barnalífeyris) sem geta einnig haft afgerandi áhrif ef sjóðfélagi verður óvinnufær eða ef hann fellur frá fyrir aldurfram. Greinarhöfundur mælir með því að einstaklingar noti tækifærið og yfirfari lífeyrismálin árlega þegar yfirlit berast í ársbyrjun. Birgðatalningin getur falist í eftirfarandi aðgerðum.

- Kynntu þér áunnin réttindi til eftirlauna og hvað er líklegt að bætist við með áframhaldandi greiðslum til starfsloka. Leggðu mat á hvort eftirlaunin verði ásættanleg. Ef ekki, þarf að reikna hvað þarf að bæta miklu við til að svo verði og meta hvað þú treystir þér til að auka sparnaðinn mikið.

- Kynntu þér hvaða örorkulífeyri þú fengir ef þú verður óvinnufær. Leggðu mat á hvort hann dugi fyrir framfærslu og greiðslu skulda ef atvinnutekjur falla niður. Ef ekki, skaltu kanna möguleika á að bæta við þig persónutryggingum.
- Kynntu þér hvaða maka- og barnalífeyrir yrði greiddur ef þú féllir frá? Dugar hann til að hjálpa maka að aðlagast breyttum aðstæðum eða til að maki geti greitt af skuldum. Ef ekki, skaltu athuga með líftryggingu.
- Skoðaðu lífeyrisréttindi beggja aðila í sambúð eða hjónabandi. Í lögum um lífeyrissjóði er ákvæði um að sjóðfélagaséheimilt að skipta eilífeyrisréttindum milli sín og maka síns. Ef lífeyrisréttindi hjóna eða sambúðaraðila eru ójöfn getur verið skynsamlegt að skipta þeim til að tryggja hag beggja í starfslok.
- Farðu yfir ávöxtun inneignar í séreignarsjóði. Ertu í réttri ávöxtunarleið með tilliti til sparnaðartíma og

áhættuþols? Skoðaðu hvort ástæða sé til að gera breytingar.

Flestir sem kaupa sér bíl fara með þá í árlega skoðun og eftirlit. Í nýjum bílum kemur upp áminning í lykklaborði þegar komið er að árlegri skoðun og er engin leið að losna við skilaboðin nema með því að fara með bílinn í skoðun. Þeir sem eiga hús eða íbúð verja drjúgum tíma í viðhald og viðgerðir svo ekki sé nú talað um tímamann sem fer í að kaupa eða skipta um húsnæði. Ef litið er til þess að einstaklingar greiða 12% til 15,5% af launum í lífeyrissjóð alla starfsævina og að verðmæti réttinda nemur oft tugum milljóna er svo sannarlega ástæða til að yfirfara lífeyrisréttindin í tengslum við fjárhagslegt uppgjör í byrjun hvers árs. Einstaklingar ættu að gefa sér tíma til að kynna sér hvaða réttindi þeir fá í lífeyrissjóðnum sínum og fylgjast með rekstri hans og ávöxtun fjármuna á sjóðfélagafundum eða á heimasíðu. Sá sem sleppir því gleymir verðmætustu eigninni.